

28.1.2004

61/2/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

POLIISIMIEHEN TEKEMÄKSI VÄITETYN RIKOKSEN TUTKINTA

1

ASIA JA SIINÄ SAATU SELVITYS

A kertoi 6.6.2003 eduskunnan oikeusasiamiehelle tekemässään kantelussa, että hän oli tehnyt poliisille ilmoituksen epäilemästään viranomaisen erehdyttämisestä. Hän kyseenalaisti kantelussaan mm. sen, että tämä vanhempaa konstaapelia B:tä koskeva asia tutkittiin tämän toimipaikalla eli Kouvolan kihlakunnan poliisilaitoksella. Tuossa asiassa oli tutkinnanjohtajana komisario C. Hän päätti 11.2.2003 lopettaa asian tutkinnan, koska hän katsoi tutkinnassa tulleen ilmi, ettei rikosta ollut tapahtunut.

Lähetin asian selvitystä varten Etelä-Suomen lääninhallituksen poliisiosastolle viitaten esitutkintalain 14 §:n 2 momenttiin. Se toimitti asian 9.7.2003 syyttäjäviranomaisille tutkinnanjohtajan määräämistä varten. Tutkinnanjohtajaksi tuli Orimattilan johtava kihlakunnansyyttäjä D. Hän määräsi asiassa esitutkinnan sekä B:n että C:n menettelystä. Asiassa toimitettiin esitutkinta.

B:n osalta syyteharkinta toimitetaan Lappeenrannan kihlakunnansyyttäjänvirastossa. Minun harkittavanani puolestaan on C:n menettely. Korostan, että en ota kantaa C:n päätöksen lopputulokseen, koska B:n menettely on siis paraikaa syyteharkinnassa.

2

RATKAISU

2.1

Tapahtumatietoja

A teki 18.1.2003 Kouvolan kihlakunnan poliisilaitokselle tutkintapyynnön. Asiasta kirjattiin ilmoitus. Kuten edellä on todettu, komisario C päätti 11.2.2003 lopettaa tuon tutkinnan, koska saadun selvityksen mukaan asiassa ei ollut tapahtunut rikosta.

C:n päätöksen mukaan A oli pyytänyt tutkimaan, oliko viranomaista erehdytetty, kun hänen E:lle maksettavaksi tuomitut oikeudenkäyntikulut ja vahingonkorvaukset olivat menneet ulosottoon perittäviksi. A oli maksanut osan oikeudenkäyntikuluista käteisellä oikeusaputoimistoon. Perintäasiaa oli hoitanut alaikäisen poikansa puolesta vanhempi konstaapeli B.

2.2

Kannanotto

A on epäillyt asiassa rikosta, johon hänen käsityksensä mukaan on voinut syöllistyä poliisimies. Asiassa onkin kysymys siitä, onko komisario C:llä ollut tässä tilanteessa toimivaltaa toimia asian tutkinnanjohtajana ja lopettaa sen tutkinta.

Esitutkintalain (ETL) 14 §:n 2 momentin mukaan poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkintaa johtaa aina virallinen syyttäjä lukuun ottamatta rikesakkoasiana tai rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltäviä asioita. Nyt ei ole kysymys rikesakkoasiana tai rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltävästä asiasta.

Lainmuutosta, jolla säädettiin poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen tutkinnanjohtajaksi virallinen syyttäjä, perusteltiin esitutkinnan puolueettomuutta kohtaan tunnettavan luottamuksen säilyttämällä ja esitutkinnan asianmukaisuuden turvaamisella (hallituksen esitys 131/1996).

Sisäasiainministeriön 23.1.2002 antaman ohjeen mukaan, jos ilmoituksessa väitetään poliisimiehen syöllistyneen rikokseen, tulee asia käsitellä ETL 14 §:n 2 momentin mukaisessa menettelyssä. Edelleen tämän ohjeen mukaan tutkinnanjohtajana toimiva syyttäjä päättää mm. esitutkinnan aloittamisesta tai toimittamatta jättämisestä ja tutkinnan lopettamisesta. Ohjeessa todetaan erikseen, että poliisilla ei ole toimivaltaa ratkaista, onko asiassa syytä epäillä rikosta ja toimitetaanko esitutkinta. Poliisin rooli tällaisessa asiassa on siis kirjata ilmoitus ja siirtää jatkotoimenpiteet syyttäjäviranomaisten harkittavaksi. Totean vielä, että mainitun ohjeen mukaan syyttäjän johtama esitutkinta toimitetaan aina muussa kuin rikoksesta epäillyn poliisimiehen toimipaikan yksikössä. Tälläkin tavalla pyritään - poliisiorganisaation ulkopuolisen tutkinnanjohtajan lisäksi - turvaamaan tutkinnan puolueettomuutta ja myös yleistä luottamusta tähän puolueettomuuteen.

Tässä tapauksessa komisario C on toiminut tutkinnanjohtajana ja päättänyt tutkinnan, vaikka A on edellä kerrotuin tavoin esittänyt rikosepäilyn poliisimiestä kohtaan. Kysymys on ollut vieläpä saman poliisilaitoksen palveluksessa olevasta poliisimiehestä. C ei tätä kiistäkään, mutta toteaa, että hän katsoi olevansa toimivaltainen tekemään päätöksen tutkinnan lopettamisesta, koska B ei asiaa hoitaessaan käyttänyt poliisin toimivaltaa, vaan toimi täysin siviilihmisenä alaikäisen lapsensa huoltajana. ETL 14 §:n 2 momentti koskee kuitenkin kaikkia poliisimiehen tekemäksi epäiltyjä rikoksia, eikä vain virantoimituksessa tehtyjä tekoja. Siten myös poliisimiehen vapaa-ajallaan väitetyiksi tekemät rikokset on käsiteltävä ETL 14 §:n 2 momentin mukaisesti.

Edellä lausutun perusteella katson selvitetyn, että komisario C on toiminut vastoin esitutkintalakia. Hänellä ei ole ollut toimivaltaa toimia kyseisen asian tutkinnanjohtajana ja päättää asian tutkintaa.

Kun arvioidaan C:n menettelyn haitallisuutta ja vahingollisuutta ja muita hänen menettelynsä liittyviä seikkoja, katson, että teko on kuitenkin kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tähän nähden pidän riittävänä, että eduskunnan

oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n nojalla saatan C:n tietoon käsitykseni hänen lainvastaisena pitämästäni menettelystä.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aiheutta.